

MILLIY MUSIQIY MEROS VA UNING BARKAMOL AVLOD TARBIYASIDAGI
O'RNI.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6345089>

Abdukarimova Elnozha Ismatillayevna

JDPI

Annotatsiya: Maqolada umumta'lim maktablari musiqa darslarida milliy musiqiy merosimiz zamirida mujassamlashgan milliy an'ana, urf-odat hamda ularni badiiy-estetik didni shakllantirishda o'sib kelayotgan yosh avlod tarbiyasi yo'lida ilmiy ahamiyatga molik tavsiyalar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: Maqom san'ati, mumtoz musiqa, Oliy pedagogik ta'lim, umumiy o'rta ta'lim maktablari, talaba, o'quvchi, estetik tarbiya, kuy va qo'shiqlar.

Respublikamiz ijtimoiy hayotining barcha sohalarida amalga oshirilayotgan demokratik islohatlar jamiyatimizni iqtisodiy, siyosiy, madaniy va ma'rifiy jihatdan jahonning eng rivojlangan mamlakatlari qatoridan o'rin olishiga mustahkam zamin yaratmoqda. Mana shunday o'zgarishlar barcha jabhalarda bo'lgani singari ta'lim-tarbiya tizimida izchillik bilan amalga oshirilmoqdaki, bu ta'limni milliy asoslarda rivojlantirish va takomillashtirishda o'z samalarini berayotganligi quvonarli holdir.

Mustaqillikning dastlabki yillaridan ta'lim-tarbiya ishlarini milliy asoslarga tayangan holda shakllantirishning o'ziga xos tamoyillari, mazmuni belgilab berildi. Shunga ko'ra asosiy e'tibor milliy qadriyatlarimizni tiklash, o'sib kelayotgan yosh avlod tarbiyasida ulardan keng foydalanishga qaratildi.

Har bir jamiyatning o'z madaniyati va ma'naviy omillari mavjud bo'lgani singari, halqimizning milliy qadriyatlari yangi jamiyatni barpo etishda eng asosiy omillar hisoblanadi.

Shu jihatdan xalqimizning o'tmishi ma'naviy merosini o'rganish, milliy mafkurani yaratish, jismoniy va ma'naviy yetuk yangi avlodni tarbiyalash, ularda vatanparvarlik, milliy qadriyatlarimizni, an'analarimizni sevish va qadrlash tuyg'osini kamol toptirish bugungi kundagi eng dolzarb vazifalardir. Zero, Ona-vatanni sevish, uni ardoqlash, milliy qadriyatlarni hurmat qilish tuyg'usi bu insoniyat tarixi kabi qadimiy muqaddas tuyg'udir. Uning g'oyaviy, badiiy-estetik ifodasi xalqimizning milliy musiqiy an'analarida, xususan, xalq qo'shiqlari, mumtoz va maqom, dostonchilik qo'shiqlarida o'zining o'chmas muhrini qoldirgandir. Shu bois ham ulardan bugungi kunda musiqiy ta'lim-tizimida imkon qadar keng foydalanish ta'limning milliy mazmunini boyitish va mustahkamlashga xizmat qiladi.

Musiqa san'ati hamma zamonlarda ham qudratli tarbiya vositasi bo'lib kelganligi va bugungi kunda ham uning tarbiyaviy ta'sir imkoniyatlari tobora ortib borayotganligi ayni haqiqatdir. Yurtboshimiz I.Karimov o'zining "Yuksak ma'naviyat-yengilmas kuch" asarida ta'kidlaganlaridek, "Musiqaning hayotbaxsh ta'sirini o'z hayotida sezmasdan yashaydigan odamni bizning yurtimizda topish qiyin. Eng muhimi, bugungi kunda musiqa san'ati navqiron avlodimizning yuksak ma'naviyat ruhida kamol topishida boshqa san'at turlariga

qaraganda ko'proq va kuchliroq ta'sir ko'rsatmoqda". Shunday ekan ta'limning barcha bo'g'inlarida, xususan, umumta'lim maktablarining boshlang'ich sinflarida o'quvchilarni milliy musiqa merosimiz namunalari bilan chuqur va har tomonlama tanishtirib borish zarur. Bu o'rinda bizningcha quyidagi jihatlarga alohida e'tibor qaratish maqsadga muvofiq bo'ladi:

1. Darsda o'quvchilar kuylashi va tinglashi uchun tanlanadigan repertuarda (Dasturda ko'rsatilganlardan tashqari) xalq musiqa ijodiyoti, bolalar fol'klor qo'shiqlari namunalariga birlamchi e'tibor qaratish lozim. Chunki, bolalarda dastlabki qo'shiq kuylash malakalarini shakllantirishda ham bolalar xalq qo'shiqlari o'zining ohangdorligi, yengil va oson eslab qolinish xususiyati, tushunarligi, o'yinbopligi bilan qulaylik to'g'iradi.

2. Namunalarni ijrochilik an'analari, janri, g'oyaviy-badiiy mazmuni, qaysi mahalliy uslubga mansubligi, yetuk ijrochilari, qanday holatda, kimlar tomonidan, qanday cholg'u sozlarida ijro etilishi kabi xususiyatlari haqida muxtasar bilim va tushunchalar, tasavvurlar beruvchi ma'lumotlar to'plash.

3. Kuylash uchun tanlangan namunalarni o'quvchilarni psixologik-fiziologik xususiyatlari, musiqiy idrok va amaliy ijrochilik imkoniyatlariga mos kelishligiga e'tibor berish.

4. Xalq musiqa ijodiga xos asarlar bilan ish olib borishning samarali ish shakl va usullari jamlamasini (o'ziga xos qiziqarli va mazmundor texnologiyalarini) yaratish va ommalashtirish.

5. Xalq musiqa ijodiyotining fol'klor, mumtoz va maqom yo'nalishlari bo'yicha turli madaniy tadbirlar-konsertlar, mavzuli musiqiy kompazisiyalar, ko'rik-tanlovlar, taniqli xonanda-sozandalar bilan uchrashuvlar, ijodiy jamoalarga musiqiy sayohatlar uyushtirish kabilarni tizimli yo'lga qo'yish.

6. Xalq musiqa ijodiga oid namunalar vositasida o'quvchi-yoshlarni yuksak ma'naviyat hamda estetik tarbiyalashda sinfdan va maktabdan tashqari faoliyatda olib boriladigan ta'limiy - tarbiyaviy ishlar imkoniyatlaridan unumli foydalanish o'quvchilarni milliy musiqamizni sevish, qadrlash, kelgusida unga vorislik qilaoladigan shaxs sifatida kamol topishlarida muhim kasb etadi, milliy-musiqiy ta'lim samaradorligini oshiradi.

Shu o'rinda yoshlar o'rtasida ommaviy estrada qo'shiqlarini tinglash, kuylash, taqlid qilishga haddan ziyod ruju qo'yish holatlari kuchayib borayotganligini ham musiqiy-estetik tarbiya borasidagi ishlar kutilgan natijalar bermayotganligini oqibati ekanligini ta'kidlash o'rinli bo'ladi. Bunday holatga qarshi kurashish, "Ommaviy musiqa" ning buzg'unchi ta'sirlaridan o'sib kelayotgan yoshlarni himoya qilishni yagona yo'li, ta'lim tarbiya uchun mas'ul pedagog-murabbiylarni bir maqsad yo'lida kuchlarni birlashtirgan holda, milliy musiqa madaniyatimiz durdonasi bo'lmish xalq qo'shiqlari, mumtoz va maqom asarlari bilan chuqur tanishtirib, ularning ongiga, ma'naviyatiga singdirish yo'lida keng-qamrovli ta'lim-tarbiya ishlarini amalga oshirib borishdan iboratdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat yengilmas kuch. –T.: Ma'naviyat, 2008. -176 b.

2. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob halqimiz bilan birga quramiz. – T., O‘zbekiston, 2017. – 488 b.
3. Umumta’lim maktablarida musiqa ta’limi va tarbiyasi Konsepsiyasi. –T.: - XTB, 1995 y.
4. Umumiy o‘rta ta’limning Davlat Ta’lim Standarti va o‘quv dasturi. T.: Ta’lim taraqqiyoti, 6-7 maxsus sonlari, 1999 y.
5. Abdukarimova E.I. Preparation of future music teachers for their professional activities through uzbek classical music// European Journal of Research and Reflection in Education Sciences. Research learning.- Volume: 7 Number: 6 Issue: 2056-5852 Publication Year: 2019. www. Scopus.com
6. Abdukarimova E.I. Texnologik loyihalash- musiqa mashg‘ulotlarida samarali ta’lim // "Ilim ham jamiyet" jurnal. -Nukus davlat pedagogika instituti, 2019, 1-son, -B 61-63.
7. Abdukarimova E.I. Oliy Pedagogik ta’limda bo‘lajak musiqa o‘qituvchilarini mumtoz musiqa vositasida amaliy faoliyatga tayyorlash tizimini takomillashtirish. Xalq ta’limi. jurnal- T.: 2021. -№3, - B. 82-84.
8. <https://art.jspi.uz/index.php/art/article/view/3541/2454>
9. <https://art.jspi.uz/index.php/art/article/view/288>
10. <https://art.jspi.uz/index.php/art/article/view/1660>

FRANCE international scientific-online conference:
"SCIENTIFIC APPROACH TO THE MODERN EDUCATION SYSTEM"
PART 2, 5TH MARCH
